

УДК 37.061

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/28.208748>**Олександр НАЗАРЕНКО,***orcid.org/0000-0002-8184-8294*

аспірант кафедри педагогіки та менеджменту освіти

Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

(Глухів, Сумська область, Україна) nazarenko_sasha18@ukr.net

УПРАВЛІНСЬКА ОСВІТА ЗА КОРДОНОМ: МЕНЕДЖМЕНТ ОСВІТИ В АВСТРАЛІЇ

У статті представлено історичний огляд розвитку менеджменту освіти в Австралії. Встановлено, що в Австралії впродовж декількох десятиліть удосконалювали вивчення менеджменту освіти в університетах. Прогрес був на одному рівні з Великобританією та країнами Європи того часу, хоча в питанні створення шкіл менеджменту Австралія децю відставала від Великої Британії. Нами підкреслено те, що на той час більш поширеною була модель підготовки магістрів із ділового адміністрування. Австралійські університети відповідали зростаючим потребам у менеджменті освіти, тоді як у Великобританії обговорювали різні доповіді та пропозиції для національних шкіл менеджменту.

Перехід освіти з технічних коледжів до університетів став важливою віхою на шляху до здобуття професії.

Запровадження освітніх ступенів в університетах, розвиток національних шкіл менеджменту стали важливими кроками в розвитку освіти Австралії. Передовий досвід із освітнього менеджменту втілювався в освітню систему країни впродовж наступних десятиліть.

Система управління та освіта в Австралії були адаптовані саме до Гарвардської моделі аналізу тематичних досліджень, навчальних програм та досвіду підготовки бакалаврів і магістрів із менеджменту освіти.

Аналізуючи навчальні програми низки університетів Австралії, ми встановили, що навчальні програми несуть у собі багато теоретичних знань і не володіють практичними навичками, вони не є практично спрямованими та не відповідають потребам студентів, зокрема сучасних. Цей розрив між теорією і практикою стосується навчальних програм не лише у школах менеджменту, а й в університетах, що готували і продовжують готувати менеджерів освіти.

Багато нових і таких, що сягають минулого, викликів, з якими стикаються менеджери освіти у XXI столітті, потребують подальшого осмислення та студіювання. У низці досліджень доведено важливість компетентного управління діяльністю шкіл менеджменту.

Ключові слова: освіта, менеджмент, школа, університет, Австралія.

Oleksandr NAZARENKO,*orcid.org/0000-0002-8184-8294*

Postgraduate Student of the Department of Pedagogy and Management of Education

Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

(Hlukhiv, Sumy Region, Ukraine) nazarenko_sasha18@ukr.net

MANAGEMENT EDUCATION ABROAD: EDUCATION MANAGEMENT IN AUSTRALIA

The article provides a historical overview of the development of education management in Australia. Australia has been found to have been improving the study of university management education for several decades. Progress was on par with the UK and European countries at that time, although Australia was slightly behind the UK in setting up management schools. We emphasized that at that time the model of preparation of master's in business administration was more common. Australian universities have responded to the growing needs of management education, while the UK has discussed various reports and proposals for national management schools.

The transition from technical colleges to universities has been a major milestone on the path to becoming a profession.

The introduction of educational degrees in universities, the development of national management schools have become important steps in the development of education in Australia. Best practices in educational management have been incorporated into the country's education system over the next decades.

Australia's management and education systems have been tailored specifically to Harvard's case study model, curriculum, and training experience for bachelor's and master's in educational management.

Analyzing the curricula of several universities in Australia, we have found that the curricula have a lot of theoretical knowledge and have no practical skills, they are not practical and do not meet the needs of students, including modern ones. This gap between theory and practice applies to curricula not only in management schools but also in universities that train and continue to train education managers.

Many new and past challenges of education managers in the 21st century require further reflection and study. A number of studies have proven the importance of competent management of school management.

Key words: education, management, school, university, Australia.

Постановка проблеми. Першу згадку про менеджмент освіти в Австралії зафіксовано в 1916 році в Сіднейському університеті, де було започатковано курс лекцій із промислової психології з акцентуванням уваги на науковому управлінні. Утім, подібні ситуації були поодинокими. До 1945 року в Австралії, на відміну від США, освіта директора чи керівника перебувала в рудинтарній формі.

«... Підготовка людей до управління не була визначена як конкретна мета будь-яких освітніх програм, хоча деякі керівники здобули вищу освіту в галузі наук, вільних мистецтв чи професій. У більшості університетів на курсах бакалаврату на факультетах торгівлі чи економіки проблеми управління вирішували лише дотично поряд із розвитком функціональних навичок і в межах вивчення окремих дисциплін, таких як бухгалтерський облік та економіка» (Barry et al, 1995:347).

Наприклад, у Мельбурнському університеті підготовку бакалавра комерції було розпочато в 1924 році, а до навчальної програми включили дисципліни «Управління промисловістю» та «Виробничі відносини».

Аналіз досліджень. Після 1945 року в деяких закладах вищої освіти почали звертати посилену увагу на питання освіти керівних ланок. Берт (Burt, 1989: 83–94) стверджував, що такий вектор розвитку менеджменту освіти Австралії був наслідком зростання впливу США у світі, адже після Другої світової війни вони набули репутації держави з високими науковими, промисловими та військовими досягненнями. Це ж можна помітити у програмах відновлення повоєнних країн, зокрема Німеччини та Японії, що експортували продукти харчування, капітал, навички та обладнання. Щодо системи управління та освіти, то до австралійських умов адаптували Гарвардську модель аналізу тематичного дослідження, навчальні програми та досвід підготовки бакалаврів.

1950-ті роки позначені суттєвими досягненнями в розвитку менеджменту освіти. Наприклад, у 1950 році в Мельбурнському технічному коледжі працювала школа менеджменту, де до 1957 року було підготовлено 360 випускників. У 1955 році в Мельбурнському університеті створили свою Літню школу ділового адміністрування – перший університетський курс в Австралії, зорієнтований на менеджмент. Гарвардський метод дослідження вперше репрезентував Гал Крейг (Barry et al, 1989: 127), який на той час мав докторський ступінь Гарварда. У 1957 році поблизу Мельбурна було

відкрито Коледж адміністративного персоналу, що забезпечував програму навчання менеджменту. Він був створений за моделлю Коледжу адміністративного персоналу в Генлі (Англія), який пропонував короткі курси. Засновником коледжу поблизу Мельбурна став сіднейський юрист Джефф Ремінгтон, який наслідував ідеї англійського навчального закладу з освіти менеджерів. Університет Сіднея не виявив великої зацікавленості проблемою менеджменту освіти, однак перший директор коледжу Генрі Ноель Голл у вересні 1954 року приїхав до Австралії для спілкування з низкою установ, різними менеджерами та зацікавленими сторонами. Після цього візиту австралійські спонсори вирішили створити Коледж адміністративного персоналу Австралії (1955 р.), директором якого став Ессінгтон Льюїс. Будівля коледжу була розташована на горі Еліза в Порт-Філіп-Бей, у 50 кілометрах від Мельбурна. У 1957 році в цьому освітньому закладі було запропоновано на вибір дві навчальні програми – «Управління» та «Менеджмент житлових ресурсів».

У 1960-х роках Гарвардська модель виявилась найбільш успішною в підготовці магістрів ділового адміністрування у двох університетах – Нового Південного Уельсу та Мельбурнському (1963 р.). Цього ж року Університет Аделаїди розпочав підготовку магістрів бізнесу управління. У 1969 році Університет Маккварі встановив диплом із курсу ділового адміністрування (Barsoux, 1989: 120–150).

Перехід освіти з технічних коледжів до університетів став важливою віхою на шляху до здобуття професії.

Мета статті – вивчити особливості становлення та розвитку менеджменту освіти в Австралії.

Виклад основного матеріалу. В Австралії впродовж декількох десятиліть удосконалювали вивчення менеджменту освіти в університетах. Прогрес був на одному рівні з Великобританією та країнами Європи того часу, хоча в питанні створення шкіл менеджменту Австралія дещо відставала від Великої Британії. Тоді більш поширеною була модель підготовки магістрів із ділового адміністрування. Австралійські університети відповідали зростальним потребам у менеджменті освіти, тоді як у Великобританії обговорювали різні доповіді та пропозиції для національних шкіл менеджменту (Krause, 1996: 11–13).

Наприкінці 1969 року уряд Австралії замовив «Дослідження післядипломної освіти з менеджменту». Цей документ важливий як для історії

менеджменту освіти, так і для формування національної школи менеджменту. Головою Комітету розслідувань був Річард М. Каерт, декан університету Карнегі-Меллон у США. Інші три учасники розслідування також були науковцями із США. У доповіді комітету аналізували питання доступності та якості післядипломної освіти в Австралії та надали рекомендації щодо заходів, необхідних для задоволення майбутніх потреб Австралії у вищій освіті такого типу.

Загальні програми з управління на рівні післядипломної освіти, запропоновані австралійськими університетами в 1970 році, наведено в таблиці 1 (Cochrane, 1985: 54–68).

Представники комітету розглянули питання про доцільність однієї чи двох шкіл менеджменту, обґрунтували потребу в одному центрі передового досвіду, актуалізували питання, де він має бути – у Канберрі, Мельбурні чи Сідней. Вони визнали необхідність мати більше однієї бізнес-школи в кожному з цих міст. Також комітет виступив за продовження роботи шкіл менеджменту в різних містах Австралії. Отже, у 70-х роках був створений Національний центр передового досвіду (6). Його головною функцією було залучення висококваліфікованих академічних кадрів і забезпечення денної форми навчання бакалаврів і магістрів із менеджменту освіти. Також варто зазначити, що центр опікувався підготовкою дослідників і науковців, а також розробленням навчальних матеріалів із менеджменту, тематичних досліджень, ділових ігор, моделювання тощо.

Запровадження освітніх ступенів в університетах, розвиток національних шкіл менеджменту стали важливими кроками в розвитку освіти Австралії. Передовий досвід із освітнього

менеджменту втілювався в освітню систему країни впродовж наступних десятиліть.

У 1991 році уряд склав звіт про необхідність розвитку навичок лідерства та менеджменту освіти в Австралії, а в 1992 році створив спеціальну групу для реалізації цих потреб. Після майже трьох років консультацій, досліджень, навчальних місій та аналізу робоча група представила підсумковий звіт (8) із низкою рекомендацій для покращення менеджменту освіти та лідерського потенціалу.

Цей звіт сприяв підвищенню загального рівня обізнаності громадськості щодо менеджменту, усвідомлення взаємозв'язку між можливостями управління на всіх рівнях організації та ефективністю компанії. У ньому підкреслено виняткове значення освіти, навчання та постійного професійного розвитку для того, щоб менеджери мали знання та вміння, необхідні для ефективної роботи; акцентовано увагу на важливих нетехнічних сферах управління – спілкуванні, переговорах, вирішенні конфліктів, сприянні творчості та інноваціям та управлінні змінами. Крім того, менеджмент передбачає розроблення стратегій, визначення завдань, різного роду заходів, володіння культурою поведінки.

Актуальною визнаною в сучасному світі компетентністю є здатність не тільки моделювати та формулювати стратегію поступу організації, але й забезпечувати реалізацію цієї стратегії. У зв'язку із цим Гілл виявила прогалини в знаннях менеджменту освіти. У «Гарвардському огляді бізнесу» вона написала, що бути менеджером складніше, ніж це здається на перший погляд, через неправильні уявлення про роль менеджера в суспільстві. «Помилкові уявлення створюють ілюзію

Таблиця 1

Програми з менеджменту освіти, запропоновані австралійськими університетами в 1970 році

Назва університету	Кваліфікаційна назва	Тривалість
Аделаїда	Магістр управління бізнесом	Еквівалентно 2 навчальним рокам, написання магістерської дисертації
Маккварі	Ділове адміністрування	2 роки за сумісництвом
Мельбурн	Магістр ділового адміністрування Доктор філософії	Еквівалентно 2 навчальним рокам, завершення навчання у формі складання звіту з наукової роботи
Монаш	Магістр адміністрування Доктор філософії	2 навчальні роки, написання магістерської роботи Захист дисертації
Новий Південний Уельс	Магістр із бізнес-адміністрування	Еквівалентно 2 академічним рокам (звіт про дисертацію на сьогоднішній день не є обов'язковим)
	Диплом адміністратора	2 роки за сумісництвом
	Доктор філософії	

того, що одна людина в ролі менеджера може здійснювати контроль корпоративної машини, може нескінченно працювати, не припускати помилок, не звертатися із проханням про допомогу до старших керівників, тому що це може вважатися недоцільним і розцінюватися як прояв слабкості» (Wright, 1995: 71).

Це підтверджує думку, що широко побутує, нібито люди, з яких формують першокласних менеджерів, насамперед виконують технічні функції, тож можуть бути не досить підготовленими в певних питаннях. Таке дещо хибне уявлення свідчить про те, що освіта у сфері менеджменту має потенціал для вдосконалення на етапі індукції управління (Warren, 1970: 1).

Слушним є твердження Гілл, що «доки не відмовляться від міфу, нові менеджери не зможуть ефективно представляти себе як лідери». Така думка суперечить старим реаліям і спричиняє потребу дослідження того, як найкраще розвивати такі навички та як це ефективно інтегрувати в навчальні програми шкіл менеджменту. Це також відбиває зростаючу складність сучасних організацій та їхніх середовищ.

Лідерство є критичним фактором у менеджменті, зокрема і в освітньому. Дервіотсіс зазначав, що «фактори, які змушують людей вийти на перше місце в багатьох організаціях, – це ті самі фактори, що перетворюють їх на паршивих лідерів: ринок міцного лідерства не є ефективним». На думку деяких менеджерів, менеджмент освіти, як правило, не спрацьовує в аспекті розвитку лідерства. У програмах підготовки магістрів пропонується досить обмежена кількість курсів із лідерства.

Головною проблемою вважається короткостроковий підхід керівників до бізнесу, який вони організовують. Маємо дефіцит лідерів, які будують довгостроковий стійкий бізнес (і є стейкхолдерами для відповідних менеджерів освіти), частіше трапляються такі, що посідають керівні позиції протягом 2 або 3 років, а потім рухаються далі.

Розвиток лідерства визнано важливою і продуктивною сферою для професійного зростання менеджерів.

Було запропоновано, щоб школи менеджменту відповідали реальним і практичним потребам менеджмент-спільноти, тому що академічні дослідження часто відрізняються від реалій життя. Деякі вчені трактують це як відсутність зв'язку між дослідженнями у сфері освітнього менеджменту та впровадженням результатів цих досліджень. Інші пояснюють таку ситуацію від-

сутністю інтересу деяких науковців до реальних практичних проблем.

Для подолання цього розриву між «теорією» та «практикою» спеціальна група Карпіна (1999) рекомендувала заходи, які заслуговують на подальше дослідження та вироблення стратегії щодо їхнього впровадження.

Деякі дослідники вважають, що навчальні програми є не більш ніж сухою теорією, розрахованою на кабінетних учених, що вони не є практично спрямованими та не відповідають потребам студентів. Цей розрив між теорією і практикою стосується навчальних програм не лише у школах менеджменту, а й в університетах, що готували і продовжують готувати менеджерів (табл. 1).

Деякі автори наголошують на потребі більшої обізнаності наукового персоналу із сучасною діловою практикою та технологіями, адже, на їхню думку, поки певні важливі поняття потраплять до підручників, за якими навчається багато людей, вони втрачатимуть свою актуальність і вже не будуть відповідати сучасності.

Уряд Австралії не виявив зацікавленості щодо регулювання ринку менеджменту освіти. У 2006 році австралійська аспірантура була перенесена на факультет комерції Університету Нового Південного Уельсу і диференційована на низку шкіл менеджменту.

Було запроваджено різні варіанти оптимізації менеджменту освіти в країні: наприклад, Університет Сіднея та Університет Нового Південного Уельсу об'єдналися, але згодом це було визнано невдалим і було скасовано; Школа менеджменту св. Елізи у Вікторії була об'єднана з Університетом Монаша, після чого відбулося злиття з Університетом Квінсленда, а віднедавна – з Мельбурнською школою менеджменту. Якщо врахувати весь сектор освіти, то процеси оптимізації можна вважати незначними.

Академії управління Австралії та Нової Зеландії (ANZAM), а також Австралійська науково-дослідна рада (ARC) виділили кошти для наукових досліджень із менеджменту. Фінансування розвідок у галузі лідерства та менеджменту збільшилось відповідно до якості академічних стандартів у цих галузях, але варто підкреслити, що це зростання було близько 15 років.

Дотепер залишається лише невелика частка загального фінансування науково-дослідної ради, спрямована на дослідження в галузі менеджменту.

У деяких галузях, таких як маркетинг, фінанси та бухгалтерський облік, австралійські школи менеджменту зазнали потужного зростання та розвитку високоякісних освітніх програм. В інших

сферах, таких як операції управління, лідерські дослідження та стратегічний менеджмент, розроблення навчальних програм і добір персоналу відстають як за кількістю, так і за якістю. Певний прогрес досягнуто у створенні австралійської навчальної програми та прикладних досліджень. Дослідження Карпіна було створено на основі опрацювання цінного практичного матеріалу, проте його використовують неактивно, і багато австралійських шкіл та університетів і досі орієнтуються на закордонні матеріали. Це не завжди є

чимось негативним, оскільки вони часто вирізняються високою якістю і полегшують опанування знань глобальної ділової практики, але в деяких галузях можна стверджувати дефіцит місцевих матеріалів.

Висновки. Багато нових і таких, що сягають минулого, викликів, з якими стикаються менеджери освіти у XXI столітті, потребують подальшого осмислення та студіювання. У низці досліджень доведено важливість компетентного управління діяльністю шкіл менеджменту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Barry B., Byrt W Management education in Great Britain *Management Education: An International Survey*. Routledge, London, 1989. <http://www.som.cranfield.ac.uk/som/about> (дата звернення: 13.01.2020).
2. Barry B., Dowling P.J., Tonks, G. Management Education in Australia. University of Tasmania, Hobart. 1995. 650 p.
3. Barsoux V, Byrt W Management Education in France *Management Education: An International Survey*. Routledge, London, 1989. P. 120–150.
4. Byrt W. Management Education 1989. P. 83–94.
5. Cochrane P. Company Time: Management, Ideology and the Labour Process 1940–1960. *Labour History*. № 48 May 1985. P. 54–68.
6. Contains a summarised history of the MBA. http://www.canadian-universities.net/MBA/MBA_History_Canada.html (дата звернення: 22.09.2019).
7. Krause E. A. “Death of the Guilds” Professions, States, and the Advance of Capitalism: 1930 to the Present. *Yale University Press*. New Haven 1996. P. 11–13.
8. Latreuille Growth of the MBA, <http://www.guardian.co.uk/education/2001/jul/27/mbas.business> (дата звернення: 07.11.2019).
9. Warren M. Cannon, William C. Frederick and Ezra Solomon. *Report of the Committed of Inquiry into Post-graduate Education for Management (The Cyert Report)*. 1970. P. 1.
10. Wright A. The Management of Labour. 1995. P. 71.